

Procesní modely programu

Jan Činčera

Cíle

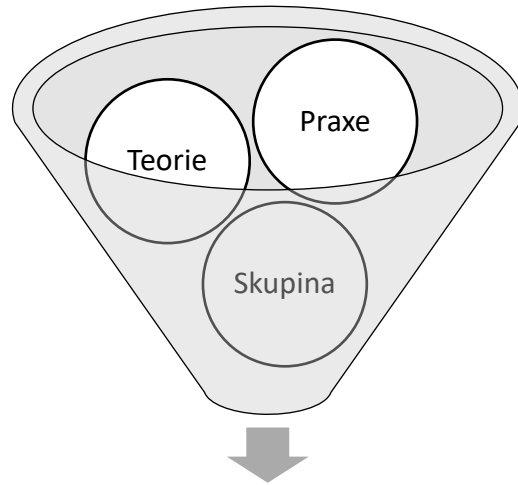
- Po ukončení studenti použijí vhodný model pro sestavení či analýzu procesní teorie programu.

Otázky k zamyšlení

- Programy se skládají ze sekvence aktivit. Podle jakých zásad je nejlépe seřadit?

Procesní teorie programu = přesvědčení o nejvhodnější sekvenci aktivit z hlediska podpory učení a dosažení cílů programu

Vhodné pořadí aktivit podporuje učení

Doporučené „**modely učení**“

Teorie efektivního učení

- Transmisivní
- Konstruktivistické
- Zkušenostní

Možnosti skupiny

- Fáze vývoje skupiny

Specifické metodické přístupy

- Procházky po Zemi
- Tematická interpretace
- Badatelský cyklus...

Pořadí aktivit může vycházet z teorií o efektivním učení

Transmisivní modely: žáci přijmou informaci, zpracují ji a pak využijí.

Konstruktivistické modely: žáci konfrontují svůj *prekoncept* s novými významy a následně zachovají či změňí.

Zkušenostní modely: žáci něco zažijí, zkušenost pak reflektují a využijí ke změně svých *akčních teorií*.

„Nejdříve si
řekneme něco
ochraně veverek...“

„Proč si myslíte, že
bychom měli
chránit veverky?“

„Najděte v okolí
všechny stopy po
veverkách...“

V informačně-asimilačních modelech vzniká znalost v procesu „informace – asimilace – aplikace“.

Dovednosti se rozvíjí v sekvenci „vysvětli a ukaž – procvič – aplikuj“.

Informace

Asimilace

Aplikace

V konstruktivistických modelech se mění porozumění a postoje v procesu

„evokace prekonceptu – uvědomění nových významů – reflexe nového konceptu“ (E-U-R)

Jak udržitelně využívat přírodní zdroje?

Jak udržitelně využívat přírodní zdroje?

Jean Piaget
Zdroj: Wikimedia Commons

Ve zkušenostních modelech se mění akční teorie, rozvíjí kompetence či získává porozumění a self-efficacy v procesu „zkušenost – reflexe – zobecnění - transfer“ (Kolbův cyklus)

Akční teorie =
předpoklady o vhodném postupu k dosažení určitého cíle.

Transfer

Jak to dál využít?

Zkušenost

Něco se stalo

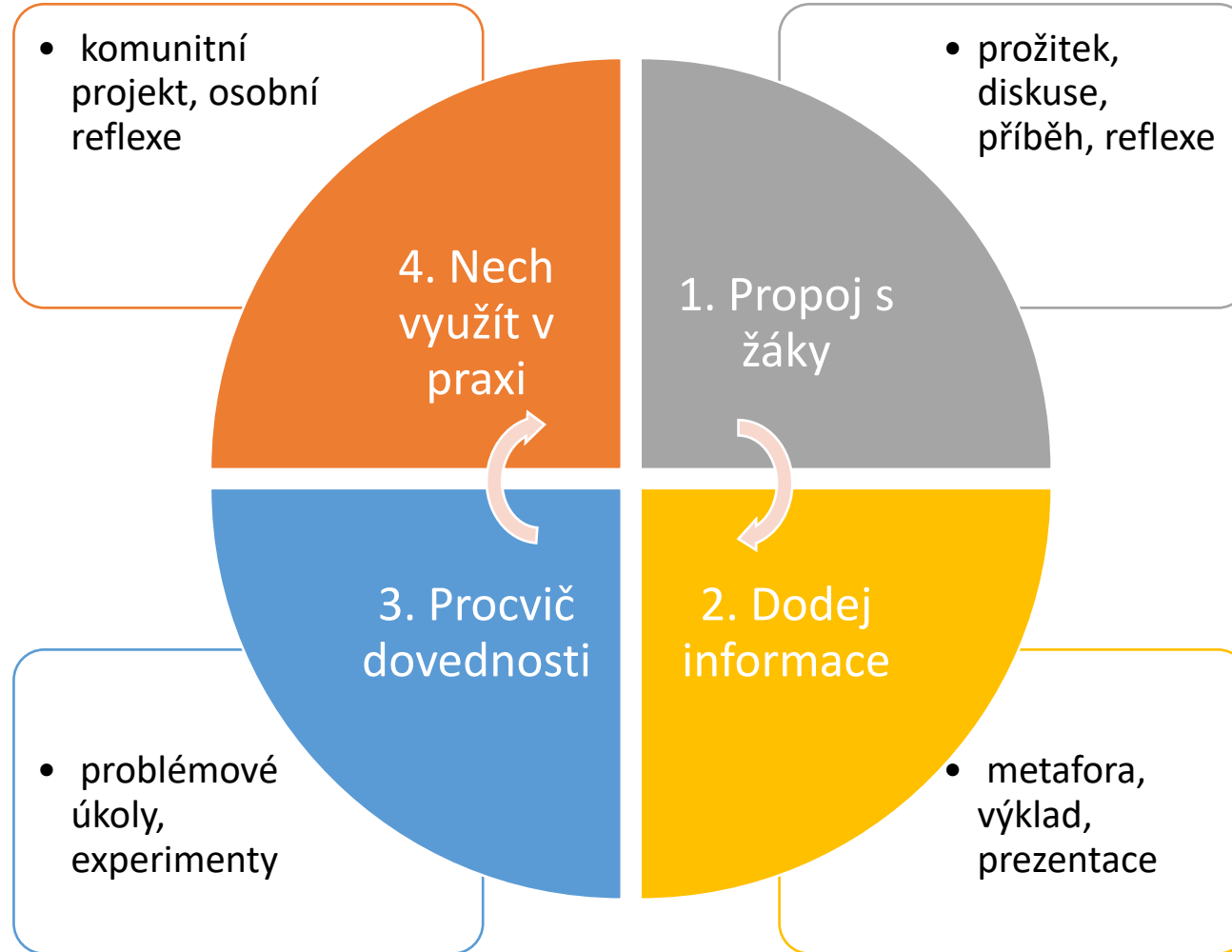
Zobecnění

Proč se to stalo?

Reflexe

Co se stalo?

Bernice
McCarthy

Modely učení je možné i **kombinovat**:
Model „4MAT“ je vhodný pro větší integrované tematické celky.

Řazení aktivit by mělo respektovat **možnosti skupiny**. Ty se proměňují v čase.

Formování

Seznámení,
nastavení pravidel,
rozvíjení důvěry

Bouření

Kooperativní hry

Normování

větší týmové úkoly

Výkonnostní

Žákovské projekty

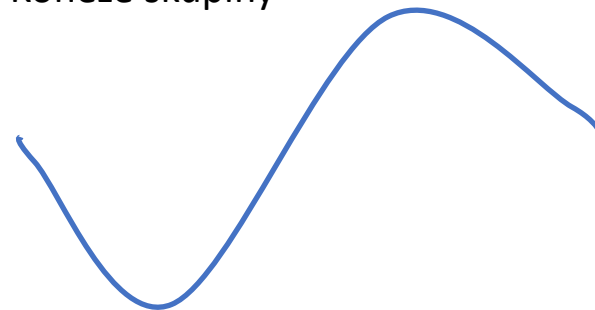
Zakončování

Reflexe, uzavření

Tuckmanova teorie vývoje skupiny

Koheze skupiny

Čas

Metodika mnoha metod vychází z ověřování v praxi nebo ze **specifických metodických přístupů**

Zvuky lesa

Zaujetí pozornosti, ponoření

Zvuk, soustředění
Místo

Oko na nebi

Přechod
Zrak, perspektiva

Větrní tanečníci

Zrak, pohyb, detail

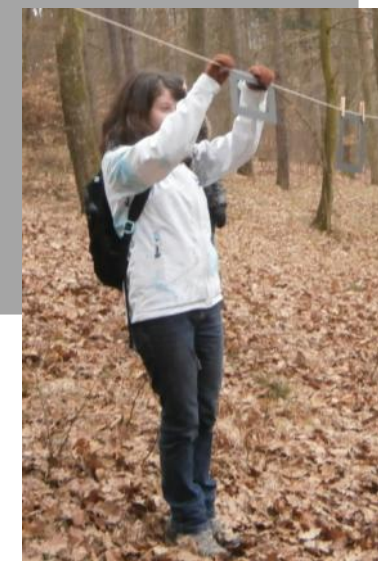
Tucet doteků

Přechod
Hmat, kontrasty

Sněžné scénérie

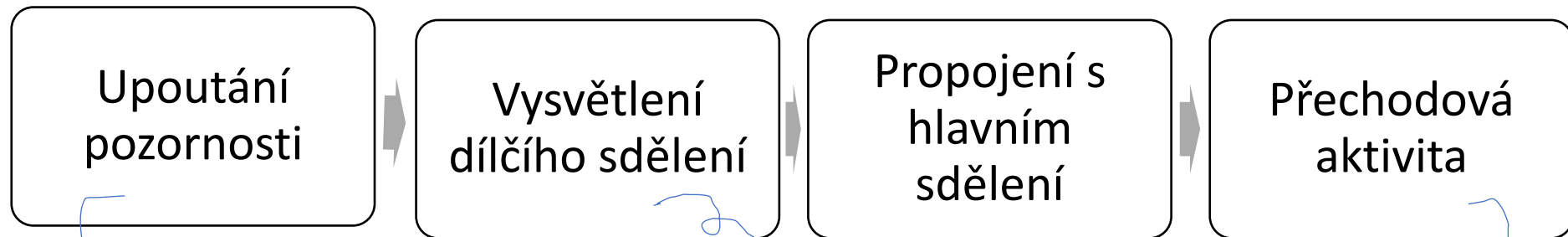
Zrak, linie, kontrasty, kompozice, vrchol

„Procházky po Zemi“ vyžadují práci s místem, ale mají i přesná pravidla pro uvádění, např. střídání stacionárních a přechodových aktivit.

Programy „tematické interpretace“ se postupně vrací a rozvádí hlavní sdělení programu

Kořeny – pobytový program pro žáky ZŠ

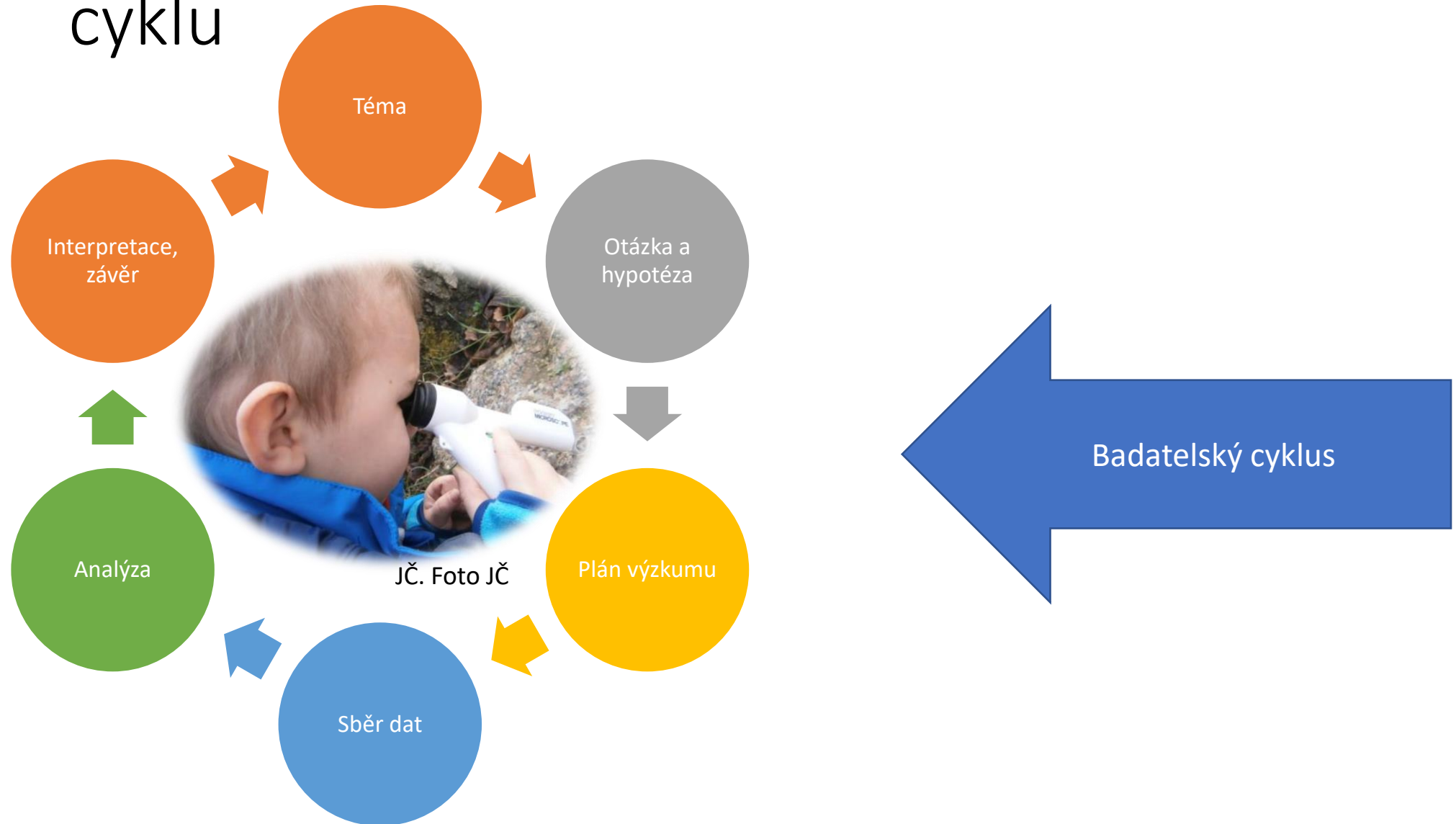

Řazení aktivit v programu terénní tematické interpretace

Foto: David Kavan, SEV Jizerka

Programy „badatelsky orientované výuky“ předpokládají sled fází podle badatelského cyklu

Závěr

- V rozvaze o vhodné procesní teorii programu můžeme vycházet z relevantních teorií učení, vývojové fáze skupiny, či specifických metodik.
- Při sestavení či výběru vhodného modelu je třeba zvážit cíle programu, vlastnosti skupiny, celkový kontext a způsob našeho uvažování o programu.

Příklad: využití konstruktivistického modelu v
krátkém programu

Babička cvrček

- Pro potřeby výuky upraveno z NaZemi: Podobal – příručka o globálních souvislostech našeho obchodování

VODA JE ZBOŽÍ.

Souhlasíte s výše uvedeným výrokem?

Se svojí sousedkou navrhnete 3-5 otázek, ve kterých se (v možných různých slovních tvarech) objevují všechna tři výše uvedená slova (voda-je-zboží) a zkuste si na některé z nich odpovědět.

Podle skutečných události v Bolívii, Cochabamba, 2000 ...

https://youtu.be/AXz4XPuB_BM

VODA JE ZBOŽÍ.

Změnil se po filmu Váš pohled na otázky, které jste si před ním položili?
Jak zajistit dostatek pitné vody v regionech, kde je/bude voda drahá a pro chudší obyvatele
cenově nedostupná?
Co můžeme pro globální zajištění pitné vody udělat my?